

Jordbruksutskottets betänkande

1980/81: 24

om riktlinjer för energipolitiken, såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde (prop. 1980/81: 90, bilaga 1, i vad avser förslag till anslag under tionde huvudtiteln, samt bilaga 2)

Propositionen

I proposition 1980/81: 90, bilaga 1, har regeringen (industridepartementet) föreslagit riksdagen att

dels godkänna vad i propositionen förordats om användningen av förslagsanslagen Lantbruksstyrelsen och Lantbruksnämnderna för budgetåret 1981/82,

dels

1. medge att under budgetåret 1981/82 statsbidrag beviljas till energibesparande åtgärder inom trädgårdsnäringen med sammanlagt högst 5 000 000 kr.,

2. godkänna vad i propositionen förordats om användningen av förslagsanslaget bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering, m. m. för budgetåret 1981/82.

Vidare har regeringen i propositionen, bilaga 2 (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. antaga förslaget till lag om ändring i lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.,

2. bemyndiga regeringen att besluta om föreskrifter rörande avgifter för beredskapsåtgärder i enlighet med vad som förordats i propositionen.

3. till Beredskap mot kärnkraftsolyckor för budgetåret 1981/82 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Lagförslaget är av följande lydelse

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m.m.

Häriigenom föreskrivs att 1, 9 och 13 §§ i lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m.m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Utspridas från atomreaktor eller annan atomanläggning, belägen inom riket, radioaktiva ämnen i sådan mängd att särskilda åtgärder påkallas för att skydda allmänheten, skall länsstyrelsen sörja för att erforderliga åtgärder vidtagas.

Kommunal myndighet åligger att på begäran lämna länsstyrelsen erforderligt bistånd för skyddsåtgärder som avses i denna lag.

Erfordras vid utspridning av radioaktiva ämnen i annat fall än som avses i 1 § särskilda åtgärder för att skydda allmänheten, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela sådana förordnanden och föreskrifter som i 4, 5 eller 6 § sägs. Därvid skall i tillämpliga delar gälla vad i övrigt stadgas i lagen.

Föreslagen lydelse

1 §

Utsprids från atomreaktor eller annan atomanläggning, belägen inom riket, radioaktiva ämnen i sådan mängd att särskilda åtgärder påkallas för att skydda allmänheten *eller föreligger överhängande fara för sådan utspridning*, skall länsstyrelsen sörja för att erforderliga åtgärder vidtas.

9 §

Kommunal myndighet åligger att på begäran lämna länsstyrelsen erforderligt bistånd för skyddsåtgärder som avses i denna lag *och enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen biträda vid planeringen av sådana åtgärder*.

13 §¹

Erfordras vid utspridning av radioaktiva ämnen i annat fall än som avses i 1 § särskilda åtgärder för att skydda allmänheten, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela sådana förordnanden och föreskrifter som i 4, 5 eller 6 § sägs. Därvid skall i tillämpliga delar gälla vad i övrigt stadgas i lagen. *Regeringen får bestämma att en länsstyrelses åligganden enligt denna lag helt eller delvis skall fullgöras av länsstyrelsen i ett annat län. Regeringen får i stället för länsstyrelsen meddela sådana förordnanden och föreskrifter som avses i 4, 5, 6 eller 7 §.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

¹ Senaste lydelse 1977: 277.

Motioner

I motion 1980/81: 1972 av Stig Josefson m. fl. (c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att stöd till energibesparande åtgärder i trädgårdsnäringen bör utgå under treårsperioden 1981–1984.

I motion 1980/81: 1981 av Lars Svensson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att stöd till energibesparande åtgärder i trädgårdsnäringen bör utgå även i fortsättningen. inom ramen för de medel som anslås för energiändamål.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet de delar av proposition 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken som hänvisats till utskottet för beredning. Det gäller dels vissa anslagsfrågor under tionde huvudtiteln redovisade i propositionens bilaga 1 (industridepartementet), dels propositionens bilaga 2 angående riktlinjer för energipolitiken såvitt avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde: Beredskapen mot olyckor i kärnkraftverk.

I propositionen föreslår regeringen riktlinjer för energipolitiken fram till omkring 1990.

Det betonas att energipolitiken skall skapa förutsättning för ekonomisk och social utveckling. Tillgängliga energikällor skall utnyttjas på bästa möjliga sätt. Effektiv hushållning skall främjas. Miljön skall värnas. I propositionen understryks att ett centralt mål för energipolitiken är ett kraftigt minskat oljeberoende. Vidare framhålls att förutsättningar skall skapas för en avveckling av kärnkraften enligt riksdagens beslut.

En successiv utveckling skall enligt propositionen ske mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan.

Energisparande åtgärder inom jordbruk och trädgårdsnäring

I propositionen redovisas bl. a. riktlinjer och styrmedel för ett program för energihushållning under 1980-talet. Enligt föredragande statsrådet finns det goda möjligheter att spara energi och att gå över till andra bränslen än olja inom lantbruket och trädgårdsnäringen. För att möjliggöra detta behöver energianvändarna bl. a. få kunskap om de energibesparande åtgärder som kan vidtas och hur dessa bör utföras. Statens åtgärder för energihushållning inom jordbruket och trädgårdsnäringen bör därför inriktas mot *information och rådgivning*. I propositionen föreslås att 9 milj. kr. avsätts för energirådgivning till jordbruk och trädgårdsnäring för treårsperioden 1981/82–1983/84. De bör finansieras via oljeersättningsfonden.

När det gäller bidrag till energibesparande åtgärder inom trädgårdsnäringen framhåller föredragande statsrådet bl. a. följande.

Växthusodlingen inom trädgårdsnäringen har i flera avseenden en särställning i energihänseende bland våra näringar. Odlingen bygger på möjligheterna att ta till vara solenergi och på att under tiden då denna inte räcker till, komplettera den med energi i form av främst olja. Kostnaderna för den tillförda energin uppgår idag till mellan 30 och 50 procent av de totala kostnaderna i produktionen.

Sedan oljekrisen 1973–1974 har växthusodlingen haft ekonomiska problem vilka har medfört omfattande förändringar i odlingsinriktning och företagsstruktur. Statsmakterna har vid ett flertal tillfällen de senaste åren genom särskilda lån och bidrag stött företagets anpassning till nya marknads- och produktionsförhållanden. Som jag tidigare (avsnitt 4.2.3) har anfört har trädgårdsnäringen enligt gällande bestämmelser nedsättning av energiskatten på elkraft och bränslen. Stöd till energibesparande åtgärder i trädgårdsnäringen lämnas f. n. enligt förordningen (1979: 428) om statsbidrag till energibesparande åtgärder inom trädgårdsföretag. Stödet har haft stor betydelse för att underlätta företagets anpassning till höjda energipriser och har haft en god spareffekt. Energibesparingarna har kunnat åstadkommas till förhållandevis låga kostnader. Ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete pågår och har resulterat i en helt ny teknik i fråga om både byggande och produktion. Omfattande investeringar för energihushållning behövs inom näringen.

För att åstadkomma en tidigareläggning av dessa investeringar bör bidrag till energibesparande åtgärder lämnas även under budgetåret 1981/82. Bidragsgivning under detta år bör ses som en avtrappning av bidragsverksamheten. Bidrag bör inte lämnas efter utgången av budgetåret 1981/82.

Bidrag bör få beviljas med sammanlagt högst 5 milj. kr. under budgetåret 1981/82.

I två motioner betonas värdet av stödet till energisparande investeringar i trädgårdsnäringen. Motionärerna vänder sig dock mot uttalandena i propositionen, att investeringsstödet skall trappas av och upphöra vid utgången av budgetåret 1981/82.

I motion 1972 framhålls att det skulle vara både beklagligt och felaktigt att på detta snabba sätt avveckla bidraget till energibesparande åtgärder inom den svenska trädgårdsnäringen. Denna arbetar nämligen med hård konkurrens från importerade produkter. Ofta kommer denna hårda konkurrens från länder med starkt subventionerade energipriser och offensiva statliga satsningar på energisparande investeringar. Enligt motion 1981 blir flertalet åtgärder för energisparande investeringar i växthusen lönsamma på relativt kort tid. De innebär emellertid ofta en svår utgiftsbelastning i ett läge då företagets likviditet är mycket hårt ansträngd. Bidragen har därför en avgörande betydelse för att energisparande skall komma till stånd.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att statliga medel avsätts för energirådgivning till jordbruk och trädgårdsnäring och att stödet åt energisparande investeringar i trädgårdsnäringen utgår även under nästa budgetår. När det gäller stödet till energisparande åtgärder inom trädgårdsnäringen och de yrkanden som framställts i motionerna 1972 och 1981 vill

utskottet instämma i propositionens uttalande att växthusodlingen i flera avseenden intar en särställning i energihänsende bland våra näringar. Utskottet erinrar i detta sammanhang om de riktlinjer för trädgårdsnäringspolitiken som antogs för två år sedan (prop. 1978/79: 136, JoU 1978/79: 29, rskr 1978/79: 399). Därvid fastslogs att den svenska produktionen även i framtiden borde vara beroende av dess internationella konkurrenskraft. För att stimulera den inhemska produktionen borde man på olika vägar stärka den internationella konkurrenskraften. Detta kunde ske genom att i ökad omfattning satsa på forskning, försök, rådgivning och finansiellt stöd. Enligt utskottets uppfattning är det för tidigt att redan nu ta ställning till frågan om bidragsverksamheten bör trappas av liksom till frågan huruvida bidrag bör lämnas efter utgången av budgetåret 1981/82. Till dessa spörsmål bör det bli tillfälle att återkomma vid nästa års budgetprövning. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1972 och 1981 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Propositionen föranleder i nu behandlat avsnitt i övrigt ingen erinran från utskottets sida.

Beredskapen mot olyckor i kärnkraftverk

I propositionens bilaga 2 behandlas beredskapen mot omgivningskonsekvenser vid olyckor i kärnkraftverk. Förslagen innebär att beredskapen effektiviseras och att beredskapsplaneringen även skall beakta mycket stora olyckor. Handlingsberedskapen hos de närmast berörda organen föreslås bli stärkt genom bl. a. en systematiserad utbildning av beslutsfattarna, en ständigt fungerande personalberedskap samt ett säkerställt telesamband.

Inom närområdet till kärnkraftverk, den s. k. inre beredskapszonen, behövs enligt förslaget en i förväg genomförd detaljplanering av skyddsåtgärder. Denna planering avses omfatta bl. a. information till allmänheten, förberedelser för alarmering, utrymningsplanering och förhandsutdelning av jodtabletter.

För beslut om olika skyddsåtgärder vid en olycka behövs vidare bl. a. mätningar, s. k. indikering, av strålningsnivåer och därmed hälsorisker. Av detta skäl förordas att en indikeringsorganisation upprättas inom en vidsträckt indikeringszon.

Beredskapsorganisationen föreslås byggas ut successivt under de närmaste åren. Kostnaderna, som föreslås finansieras med avgifter som tas ut av kraftföretagen, beräknas för budgetåret 1981/82 till 16,7 milj. kr.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner vad i propositionen förordats om användningen av förslagsanslagen Lantbruksstyrelsen och Lantbruksnämnderna för budgetåret 1981/82.
2. att riksdagen medger att under budgetåret 1981/82 statsbidrag beviljas till energibesparande åtgärder inom trädgårdsnäringen med sammanlagt högst 5 000 000 kr..
3. att riksdagen godkänner vad i propositionen förordats om användningen av förslagsanslaget bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering, m. m. för budgetåret 1981/82.
4. *beträffande avtrappning samt upphörande av bidrag till energibesparande åtgärder inom trädgårdsnäringen efter utgången av budgetåret 1981/82*
att riksdagen med anledning av motionerna 1980/81:1972 och 1980/81:1981 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
5. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m..
6. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om föreskrifter rörande avgifter för beredskapsåtgärder i enlighet med vad i propositionen förordats.
7. att riksdagen till *Beredskap mot kärnkraftsolyckor* för budgetåret 1981/82 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 9 april 1981

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Svante Lundkvist (s), Arne Andersson i Ljung (m), Maj Britt Theorin* (s), Börje Stensson (fp), Grethe Lundblad* (s), Filip Johansson (c), Åke Wictorsson (s), Gunnar Olsson (s), Håkan Strömberg (s), Esse Petersson (fp), Jens Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Jan Fransson* (s) och Arne Svensson (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.